

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 6

92. ÅRGANG

15. MARS

1 9 8 0

Den augsburgske trosbekjennelse og prestasjonssamfunnet

Den augsburgske trosbekjennelse blir 450 år. Det er et jubileum som gir gjenlyd over hele den kristne verden. I dette skrift understrekte reformatorene deres tro overfor omverdenen og satte dermed en teologisk debatt i gang som har vart ved siden. Augustana skulle som alle formuleringer en gang for alle presisere hva som var fedrenes tro, men at nettopp dette har hatt sine vanskeligheter og man i dag muligens forstår noe annet ved den augsburgske trosbekjennelse antyder lederen for Det lutherske verdensforbunds teologiske institutt i følgende artikkel.

Et av de spørsmålene vi har stilt oss selv innenfor Det lutherske verdensforbund, er om den 450-år gamle trosbekjennelsen har kraft nok i seg til å møte de spørsmålene vi må ta opp, når vi nå er gått inn i 80-årene, sier dr. Vilmos Vajta, leder for Det lutherske verdensforbunds teologiske institutt i Strasbourg. Dr. Vajta er svensk-utdannet ungarsk teolog fra Frankrike — og en av de fremste økumeniske teologer innenfor de lutherske kirker. Han sier at interessen for Den augsburgske konfesjon har sprunget av flere røtter samtidig:

— Ved vårt institutt fant vi at 450-årsjubileet med hell kunne brukes

både som minnefest og som selvransakelse: Til dette siste trengte vi hjelp også fra kristne i andre kirkesamfunn. Derfor har det vært ført drøftelser både med katolikker, anglikanere, metodister, reformerte og ortodokse kristne: Vi har bedt dem lese teksten, og gi en reaksjon på hvordan de *idag* oppfatter det som står, og hvordan de oppfatter formuleringene som uttrykk for Den *ene* kristne tro.

For det var dette som var hensikten dengang: De som formulerte dokumentet, ønsket å gi uttrykk for den gamle tro, slik de oldkirkelige bekjennelsesformuleringene gir uttrykk for den. Det primære var et inkluderende, ikke et avgrensende sikte.

Den tredje verden

Men vi trenger samtidig å drøfte vår felles trosbekjennelse «innen familien». Hva betyr Augustana idag, ikke bare innenfor de «gamle» lutherske kirkesamfunn, men med den tredje verdens lutherske kirker som samtalepartnere?

Her ser vi at disse kirkene står i en situasjon som på mange måter minner om den som de sto overfor i

1530: Formuleringene hvilte på en praksis — og hadde sin bakgrunn i en bevegelse i kirken, en levende forkynnelse og undervisning, et grunnleggende arbeid med bibeloversettelser.

Det er noe lignende som skjer i de lutherske kirkene i Afrika og Asia: Misjonærene kom jo ikke med bekjennesskriftene under armen — de kom med evangeliet, de underviste, forkynte, oversatte Bibelen til folkespråkene. Ut fra denne levende praksis kan de se på Augustana: Gir den et sant uttrykk for kristen tro og praksis slik det faktisk leves i deres situasjon idag?

De unge kirker føler seg jo ofte noe fortapte overfor 1500-tallets formuleringer og problemstillinger. Men nettopp derfor kan de kanskje lettere enn oss trenge inn til kjernen.

Inn i fremtiden

Men vi må også spørre oss selv hva dette bekjennesskriftet vil bety for oss i fremtiden, som sagt. Da må vi trenge igjennom formuleringene og se hva reformatorenes *anliggende* var: «Den artikkel hvormed kirken

står og faller» er læren om rettferdiggjørelsen av tro. Derfor er det én ting man logisk vender seg i mot — nemlig *gjerningsrettferdighet*. Den gang kunne man oppfatte «gjendøpernes» lære og praksis som et utslag av slik gjerningsrettferdighet. Idag må vi se hva som i vårt samfunn kan fungere som «gjerningsrettferdighet». Jeg tror at vårt *prestasjonssamfunn* er et uttrykk for vår variant av problemet. Troen på at det bare er de nyttige, de «produktive» som betyr noe, har gjennomtrengt samfunnet, og blir godtatt langt inn i kirkelig tankegang. Det er slike ting vi skulle gå løs på, istedenfor å kritisere hverandre.

«Bekjennelsestroskap»?

— Den nye paven har ikke vist synderlig interesse for økumeniske spørsmål: Vil de luthersk-katolske drøftelser kunne strande på grunn av dette?

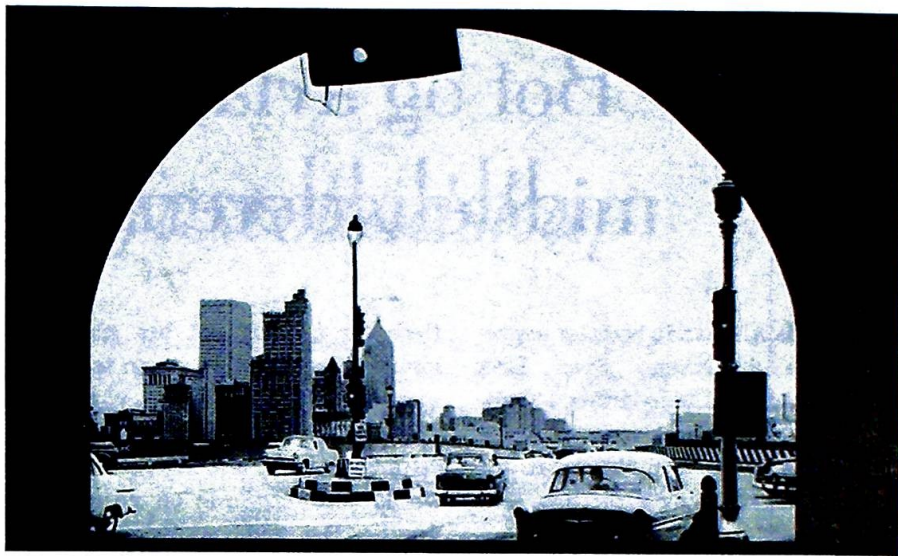
— Jeg tror at disse drøftelsene har pågått for lenge, og er kommet så langt, at pавens person ikke vil kunne influere på dette.

— På hvilken måte kan den katolske kirke bidra til vår selvransakelse?

— Det at vi lytter til hverandre, kan bidra til at vi skjærer igjennom en del fordommer. Ofte forholder jo begge parter seg til vulgær-populære forestillinger om de andre kirkesamfunn. Historisk sett har f.eks. 2. Vatikkankonsil medført et veldig inngrep i den katolske kirkes liv. Et lignende forsøk på verdensomspennende fornyelse og selvrefleksjon har ikke skjedd på luthersk grunn. Vi har ikke sett Augustana i sammenheng med de teologiske og eksegetiske nyvinninger som har funnet sted i de senere år, og trukket konsekvenser av dem.

— Hva er «Bekjennelsestroskap» i denne forbindelse?

— Det er å ta vare på intensjonen hos reformatorene. Bekjennelsen er ikke noe vi kan slå hverandre i hodet med. Luthersk ønske var å rense bort det som skygget for Kristus i kirken. Det bør være et anliggende for kirken til alle tider, sier dr. Vilmos Vajta.

Hvor mange katolikker er det i Norge i dag?

Når man taler om den romersk katolske kirke taler man i verdensmålestokk. Tror man! Det antydes voldsomme milliontall, som er vanskelige for den enkelte å forstå virkeligheten av ut over at man kjenner kulden og ufølsomheten i disse kolonner.

Ser man det hele med litt mere lokale briller så synes man ofte bedre å kunne overskue det. I hvert fall blir det lettere å si: mange eller få, uten å antyde noe eksakt tall. I det hele tatt, så er dette her med tall nok ikke helt et uttrykk for, *hvor mange*. For ser man på disse tallkolonner, må man nok medgi, at de redegjør for en viss registrering, og sikkert et i noen tilfeller ikke helt sikkert bilde. Er *alle* med her? *Finnes* det noen som står utenfor og som vi burde ha forbindelse med?

I følge norsk lov har man rett til å la seg registrere under et hvilket som helst anerkjent trossamfunn. Staten påtar seg på grunn av et særlig hos oss historisk betinget system å innkreve skatt til de trossamfunn, som synes å ha sin plass i blant oss. Dette medfører i stor utstrekning en eller annen form for registrering av den enkelte i forhold til denne tradisjon.

Det gir også et bilde av, hvor mange man stort sett må antas å være i dette eller hint trossamfunn.

For den romersk katolske kirke i Norge ser bildet slik ut ved nyttårs tid 1980:

I alt 28 menigheter, 13 974 medlemmer.

	Menigh.	Medl.
Østfold	3	1276
Oslo og Akershus	4	5839
Hedmark	1	356
Oppland	1	61
Buskerud	2	607
Vestfold	1	561
Telemark	1	517
Aust-Agder	1	233
Vest-Agder	1	489
Rogaland	2	1283
Hordaland	1	1360
Mellom-Norge	5	792
Nord-Norge	5	600

Bot og avlat en del av middelalderens hverdag

I Gotlands Allahanda beretter sognepresten i Othem, Sven Erik Pernler, om St. Lukaskirken i Grötlingbo og om hvordan man av paven fikk tillatelse til å preke avlat for å kunne bygge en ny kirke. Det står bl. a. følgende:

Avlaten var en måte for kirken å stimulere og hjelpe mennesker i deres andaktsliv og en måte også å hjelpe dem på hellighetens vei gjennom å bekjenne sine forsømmelser og synder. Annen hver kirke hadde sine egne avlatstiltak, om ikke alltid så riklige som i Grötlingbo. Det vanlige synes å ha vært at biskopen bevilget 40 dager og da ofte forbundet med en eller annen form for andakt. Slik var de for eksempel i St. Maria Kirke i Visby i 1409, hvor en andakt ble knyttet til det bilde av jomfru Maria som biskop Knut innvidde dette året.

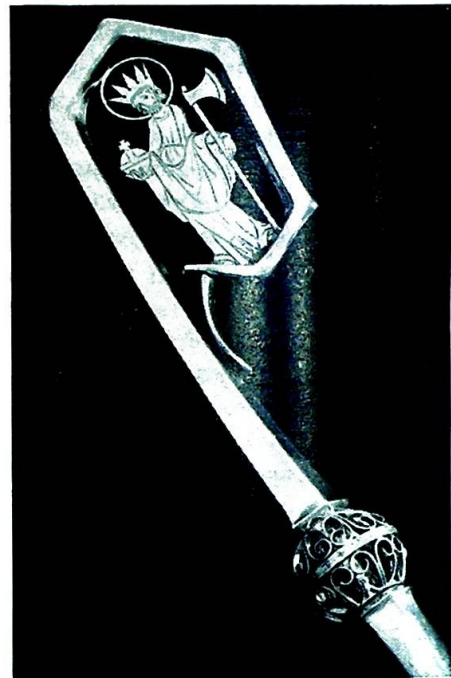
Bare noen år innen Grötlingbobrevet ble til, bevilget forøvrig Linköpingbispen Solberga Nonnekloster utenfor Visby avlat i forbindelse med offentlig gudstjeneste i klosterkirken alle søndager etter Mariafestene, som var gammel hevd i Solberga. Allmenheten fikk altså lov til å være med å feire gudstjeneste i Solberga klosterkirke ved forskjellige leiligheter i løpet av året, og dermed få del i avlaten.

Som man ser, så er avlaten gjennomgående utformet slik at den skal hjelpe mennesker til å komme i Guds nærhet, at man mer preges av hans ånd og blir mer lik Gud og hans helgener.

Avlaten er en forlengelse av tilgivelsen. Etter at man hadde fått tilgivelse i skriftemålet skulle man øve seg i å leve som kristen. Da kunne det skje at presten anbefalte — eller til og med påbød at man skulle vandre til en eller annen kirke eller kanskje

flere for å gjøre det bra som ikke kunne gjøres godt på annen måte enn gjennom bønn og øvelse i ydmykhet.

En av de bakenforliggende forutsetninger var at alle kristne i himmel og på jord utgjorde en eneste stor familie. Det gode en kristen gjorde kom andre kristne til del. Var et menneske svakt og kanskje litt «flosset» i sitt kristenliv, kunne det regne med sine trossøsken og da ikke minst de trossterke som var gått foran til himmelen. De tråtte til, de delte av deres overflod. Derfor var intet menneskeliv håpløst. Det fantes et overskudd av kjærlighet som gjorde det mulig for mennesker å komme inn i himmelriket selv om de mange ganger var store syndere. Men det måtte *ville* leve nær Gud. Det måtte finnes en *kjærlighet til Gud*. Og nettopp dette ville kirken hjelpe mennesker til bl. a. ved å stimulere til bønn, deltagelse i gudstjenesten, fellesskapet og viss-

heten om Guds og hans helgeners nærhet.

Katolsk Kyrkotidning.

Pavens fastebudskap

Hvert år ved begynnelsen av fastetiden henvender kirkens øverste hyrde seg til alle kirkens medlemmer og oppfordrer dem til å utnytte denne tid som har blitt oss gitt så godt som mulig, for å forberede oss til en virkelig og sann frigjørelse.

Innholdet i botens sakrament og dets praktiske virkeliggjørelse fører oss til ærlig å forsøke å frigjøre oss fra den overflod som vi er i besittelse av og som sommetider hindrer oss i virkelig «å være» det som Gud kaller oss til: «Der hvor din skatt er, der er ditt hjerte!» — Er våre hjerter lenket til materiell rikdom? Hengitt til makt over andre? — Fylt av en subtil form for egoistisk lengsel etter å sitte på den høye hest? — Da har vi bruk for Jesus Kristus den oppstandne frelser! Han kan befri oss fra syndens lenker, hvis vi bare vil det. . . Vi skal forberede oss til rikdommen i Kristus gjennom oppstandelsens gave, idet vi befrir oss fra alle falske skatter: de materielle goder, som vi ikke ubetinget har bruk for! Disse er ofte de mest konkrete overlevelsesmuligheter for millioner av mennesker. Men også det som ligger over eksistensminimum forventer millioner av mennesker av oss at vi hjelper dem med. Fremskaffelsen av de nødvendige midler til menneskelig utfoldelse på mange områder, såvel som vitenskapelig og kulturell utvikling av deres land.

Den gode hensikt og almisser alene rekker dog ikke særlig langt, når det dreier seg om å endre menneskers sinnelag. Det trengs en åndelig omvendelse som kan bringe oss i hjertelig tilknytningsforhold til andre og til å dele vårt fellesskap med de som har blitt forurettet. Med slike som har blitt fratatt alt, endog deres verdighet som menn og kvinner, som barn og ungdom. Med de mange flyktninger i verden, som ikke lenger kan leve i sine hjemland og blir tvunget til å forlate fedrenes jord.

Bak alt dette kommer vi virkelig nær inn på hemmeligheten bak Herrens forløsende lidelse og død, og det blir mulig i åndelig forstand å leve med i den. Å dele oppriktig og av hjertet, som i virkeligheten samtidig blir møtet med et annet menneskes personlighet, hjelper oss å bli frigjort fra alle bånd og lenker som gjør oss til slaver. Fordi det lærer oss å se andre mennesker som våre brødre og søstre, og det blir på ny mulig for oss å oppdage at vi er barn av den samme far, hvis uforgjengelige rikdom vi holder i våre hender. «Guds arvinger og Kristi medarvinger.» (Rom. 8, 17.)

Jeg ber dere derfor om storsinnet å besvare den henvendelse som deres biskoper eller disses stedfortredere må rette til dere i denne fastetid angående aksjoner og tiltak om broderlig fordeling. Dere vil bli de første som vil få noe til gjengjeld, for så går dere den sti som fører til en vidunderlig og sann frigjøring. De anstrengelser som dere på denne måten får til felles med alle døpte skal således vitne om Kristi kjærlighet og bygge den kjærlighetens sivilisasjon som vår verden, utpint av konflikter og urettferdighet og skuffet over at den ikke lenger kan finne ekte vitner for Guds kjærlighet, bevisst eller ubevisst lengter etter.

Dermed velsigner jeg dere i Faderens og Sønnens og den Hellige Ånds navn.

REDAKSJONELT:

Fasten 1980

Så står vi der igjen. — Nok engang kaller kirken oss til besinnelse. Ennå engang peker kirken på menneskets forgjengelighet, hvordan vi nå så kan forestille oss slikt, og ennå engang peker kirken alvorlig på, at hvor svake mennesker enn kan være, så har de alltid mulighet for å bli sterkere. Mennesket har alltid mulighet for å forlate sitt tidligere liv, mennesket har alltid mulighet for å begynne på ny. Hver dag i et menneskeliv er en fornyelse, en fornyelse av livet. Og alene det at vi ikke aner det spor om denne livsprosess som føres videre og fornyes i det enkelte menneske dag for dag, peker i retning av de voldsomme krefter, som mennesket er utsatt for. Både positivt og negativt. Noen fristes da derfor også ofte til å påstå, at mennesket totalt er prisgitt disse krefter og av seg selv intet formår. La oss si det slik: Det er en del av det å være menneske å kunne velge! Å velge selv, å erkjenne godt eller ondt og handle deretter.

I all sin historiske visdom har kirken derfor innrettet det slik, at den et par ganger i året minner oss om denne menneskerett! Og ikke alene minner oss om den, men innskjerper oss, at menneskelivet for å bestå for en stor del hele tiden må undergå en fornyelse.

Der er naturligvis en biologisk side av saken, som enhver sikkert kan nikke gjenkjennende til. Den er i hvert fall lettere å se i hele sin sammenheng. Men den mere kvalitativt betonte side av det menneskelige liv er vanskeligere å få øye på, sannsynligvis fordi det er mer individuelt bestemt. Og det er her kirken ser sin historiske oppgave. Det forstående, angrende, tilgivende, omvendte og fornyede menneske, som kanskje lutret gjennom lidelse og sorg eller annen elendighet oppdager seg selv i en helt ny dimensjon.

Dybden i denne dimensjon er det aldri noen som har fortalt noe om. Trass i alt så tilhører skammen den enkelte, og takk for det. Men kirken viser oss at Guds kjærlighet er så stor at mennesket blott gjennom erkjennelsen og den dypt personlige anger, som ikke vedkommer noen annen enn Vårherre selv, bare ved å gi til kjenne at det forstår alvoret og dybden av dette, her kan bli født på ny.

Dette er innholdet i botens sakrament. Dette er bakgrunnen for fastetiden. Det er den personlige opplevelse av mennesket i all sin svakhet, og det er den enkeltes tilkjennegivelse av sin egen oppdagelse. La så ikke den menneskelige skam overskygge det positive i all denne lærdom, men la mennesker besinne seg på, at i den situasjon er alle på like fot, det er bare graden av dybden i det hele, som er så forskjellig. Begriper man dette, så begriper man også at denne form for skammens og taushetens solidaritet har noe med medmenneskelighet og gjensidighet å gjøre.

Det er en god forberedelse til påskefesten.

Svend Aage Rasmussen

Omsorg for terminalt syke i hjemmene

Det dør vel 40 000 mennesker i Norge pr. år. Langt de fleste dør i sykehus, sykehjem eller i aldershjem. Hos de fleste som dør hjemme, er døden kommet brått, og det er bare de færreste som velger og gjennomfører å dø hjemme.

Uten å kunne belegge det med sikre data tror vi at flere mennesker ville foretrekke å dø hjemme, hvis forholdene ble lagt til rette. Det er ikke nok at pasienten og de pårørende er motiverte, og at det boligmessig er mulig å tilbringe den siste tid i hjemmet. Det er like viktig med en fast kontakt med helsevesenet, både sykepleier og lege. Pasient og de pårørende må vite at de til alle døgnets tider kan kontakte helsevesenet, at de kan få døgnpleie om nødvendig, og kanskje like viktig; at de raskt kan bli innlagt i sykehus hvis man mener at dette vil være til det beste for pasienten.

Fransiskushjelpen er en humanitær hjelpeorganisasjon knyttet til Fransiskanerne på Enerhaugen i Oslo. Den har vært drevet av frivillige hjelpere, menn og kvinner, i snart 25 år. Formålet har vært å gi hjelp og håndrekninger i hjemmene i nødssituasjoner inntil de kommunale hjelpeordninger har kunnet begynne å virke.

For 6 år siden begynte et samarbeid med Oslo legevakt og Falken redningskorps. Legevakten henviser pasienter som blir akutt syke i sine hjem og ikke får plass i sykehus, til Fransiskushjelpen. Falken redningskorps står til tjeneste med all nødvendig kjøring og med telefonvakt døgnet rundt, slik at pasientene kan henvende seg dit utenom Fransiskushjelpens egen kontortid. Falken gir umiddelbart beskjed til den ansvarshavende sykepleier som er på vakt, og denne kontakter pasienten i løpet av kort tid.

«Se hvor de elsker hverandre» — Nettopp kjærligheten og omsorgen for medmennesket har vært tegn på ekte kristendom siden Jesus Kristus vandret på jorden. En av dem som kanskje særlig forsto dette og omsatte det i praksis var den hellige Frans.

— Fransiskushjelpen i Oslo er kjent for de fleste katolikker, men at man i særlig grad har valt å gå inn i den hellige Frans' fotspor på områder, hvor de fleste mennesker gir tapt er mindre kjent. I nedenstående artikkel fortelles hvorledes denne institusjon arbeider på et felt hvor det i særlig grad dreier seg om den medmenneskelige omsorg og hvor våre offentlige institusjoner, hvor positivt vi enn bør se på dem, kan erkjennes som i blant kalde og ufølsomme.

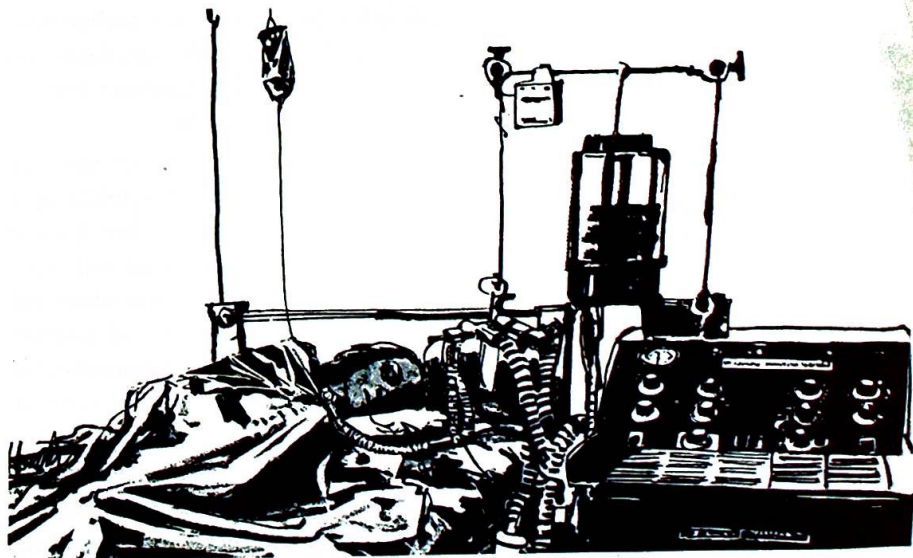
Oslo kommune dekker alle utgifter til denne virksomhet, som vi betegner Nødhjelpen.

Fra oktober 1977 har Nødhjelpen også gitt omsorg til en gruppe uhelbredelig syke mennesker som ønsket å tilbringe den siste tiden i sitt hjem. Denne ordning kom i stand etter en forespørsel fra en tverrfaglig gruppe

av helsepersonell, som i to år hadde arbeidet med å kartlegge hvilket tilbud terminalt syke hadde i Oslo kommune, og hvilke tiltak det var mulig å iverksette. Fransiskushjelpen sa seg villig til å integrere denne gruppe pasienter i Nødhjelpen, da dette i likhet med Nødhjelpens øvrige virksomhet ville frigi eller spare sykehussenger i Oslo, samtidig som det sannsynligvis ville dekke et reelt behov.

Arbeidet startet som en forsøksordning, og det ble ansatt en ansvarshavende sykepleier med spesiell interesse for og kunnskap om sykepleie av terminalt syke. Denne omsorg er i dag en helt integrert del av Nødhjelpen, og vi mener vi nå har tilstrekkelig grunnlag til å kunne bedømme denne virksomheten. Da vår erfaring er meget positiv, har vi ønsket å publisere den, slik at tilsvarende ordninger om mulig kan komme i stand andre steder i vårt land.

I Nødhjelpen er det ansatt fem ansvarshavende sykepleiere, som på skift har døgnvakt, og to sekretærer, hvorav den ene er utdannet hjelpepleier. Administrativt ledes Nødhjelpen av Fransiskushjelpen. Vi har ca.

150 pleiere som ikke er ansatt, men registrert hos oss og som benyttes etter behov som ekstravakter hjemme hos pasientene. De fleste av pleierne ville ikke kunne ta fast arbeid på grunn av sine familieforhold, og vi har lagt vekt på ikke å trekke arbeidskraft fra institusjoner. Halvparten av pleierne er utdannet sykepleiere og hjelpepleiere. Den andre halvpart er erfarne husmødre som vi selv har utdannet via kurs og praksis i pleiehjem, slik at vi kan bruke dem som pleie-medhjelpere.

Forutsetningene for å komme inn under nødhjelpordningen for uhelbredelig syke er:

- 1) Pasienten og de pårørende må ha uttrykt et ønske om å tilbringe den siste tiden sammen i hjemmet.
- 2) Det er, eller blir etablert kontakt med én bestemt lege.
- 3) Innleggelsespapirer til sykehus må foreligge, slik at pasienten kan innlegges umiddelbart om nødvendig.

Når Fransiskushjelpen får en henvisning fra sykehus eller lege om en pasient, og det er ledig kapasitet, kontakter ansvarshavende sykepleier pasienten og familien for sammen å legge opp omsorgen i hjemmet. Etter å ha kommet inn under vår omsorg kan pasienten eller de pårørende når som helst på døgnet få besøk og hjelp til medisiner og stell. Ansvarshavende sykepleier besøker pasienten regelmessig, og i tillegg kommer hyppige telefonsamtaler. Vi følger nøye sykdomsutviklingen og situasjonen i hjemmet. Videre sørger vi for at pasienten alltid har alle medikamenter i hus, og vi holder kontinuerlig kontakt med pasientens lege. En av de ansvarshavende sykepleiere vil alltid kunne nåes via Falken redningskorps. Skulle det oppstå en vanskelig eller ny situasjon, kan ansvarshavende sykepleier komme på kort varsel. Etter behov kan det settes inn ekstravakt i hjemmet: Det kan dreie seg om full døgnavt, dagvakt eller nattevakt.

Vår holdning er at familien har an-

svaret. Vi støtter opp om hele familien med faglig råd, og vi legger vekt på å gi den hjelp familien ønsker. Pasienten skal ikke tilpasses sykepleierens eller legens meninger eller holdninger, men i et åpent samarbeid skal vi sammen tilrettelegge omsorgen og behandlingen slik at pasienten og de pårørende føler seg trygge uten å være dominert.

Våre tjenester er først og fremst beregnet på pasienter med familier og venner som vil ta del i omsorgen av den syke. Enslige vil ofte trenge kontinuerlig døgnavt, noe som dessverre har begrenset våre muligheter overfor denne gruppe pasienter.

Fransiskushjelpen har et nært og godt samarbeid med et spesielt apotek i Oslo, hvor legene har kunnet ringe inn resepter, som så har vært ferdige til ekspedering på minimal tid. Det har hele tiden vært god kontakt med den kommunale hjemmesykepleie og med Helserådets hjemlånssentral.

Av de 87 pasientene døde 44 i hjemmet, 39 pasienter ble gjeninnlagt i sykehus, hvorav 36 døde (halvparten i løpet av en uke etter innleggelsen).

Tre av pasientene har vi ikke hatt kontakt med etter sykehusinnleggelsen, og vi kjenner ikke det videre forløp. Fire pasienter er også «utskrevet» fra nødhjelpomsorgen og klarer seg videre alene eller med kommunal hjemmesykepleie.

Den hyppigste grunn til gjeninnleggelse i sykehus var en så uttalt dyspnoe at vi ikke klarte å hjelpe pasienten til optimal lindring i hjemmet. Som regel ønsket pasienten selv sykehusinnleggelse i disse situasjoner. En annen hyppig grunn var at familien ikke syntes de klarte situasjonen i hjemmet lenger, noe som ofte var tilfelle hvor pasienten over en lengre periode flere ganger hadde vært i en terminal krise. Avtalen har alltid vært at pasienten skulle være hjemme så lenge han kunne ha glede av det, og pasienten tar sammen med familien selv avgjørelsen om ny innleggelse.

Hvilke erfaringer sitter vi igjen med etter to år i arbeidet med alvorlig syke mennesker i sine hjem?

Fra livet til døden går man alltid

alene, med sorg for den som dør og for dem som blir igjen. Hvor det er best å dø, avhenger av hvor pasienten og hans familie opplever høyeste grad av ro og utvungethet. Dette vil for noen være på et sykehus, kanskje oftere i hjemmet dersom forholdene var lagt til rette for det, og den døende kunne velge.

Hjemmeomsorgens fordeler er mange.

Vi nevner de familiære omgivelsene, roen, freden og kontaktmulighetene. De største problemer ved å la pasienten være hjemme dreier seg om medisiner og manglende støtte til familien på det sosiale, praktiske, følelsesmessige og økonomiske plan. Hjelp til stell av pasienten én til to ganger daglig er ofte ikke tilstrekkelig.

Vi har gjennom vårt arbeid fått se at man ikke kan sette et skille mellom pasientens og familiens behov. Familien er en enhet. Det som berører den ene vil også berøre den andre. Man kan heller ikke behandle de fysiske symptomer og ignorere de følelsesmessige behov. Vår omsorg dreier seg ofte om hele hjemmet med alle dets problemer.

Våre mål i omsorgen forandres når pasientens grunnlidelse ikke kan helbredes, og pasienten snart vil dø. Vår oppmerksomhet rettes da mer mot pasientens symptomer og de reaksjoner han måtte ha i forbindelse med sin egen død. Dette innebærer en forandring i tempo og holdninger, så vel som en endring eller begrensning i medisinsk og pleiemessig behandling.

At denne holdningsendring ofte fortoner seg som et problem for leger og sykepleiere, vet vi. Det kan ofte skyldes at vi er uvillige til å innrømme vår følelse av nederlag. Det har nok ofte sin årsak i vårt forhold til pasienten og dennes familie. Hvis vi over lengre tid har beroliget pasienten med at hans tilstand ikke er alvorlig eller at han ikke har grunn til engstelse, er det vanskelig å trekke sine trøstens ord tilbake for så å forberede pasienten og familien på døden som er nær forestående. Men vi må være åpne og ærlige og fremfor alt villige til å snak-

ke om problemene hvis og når pasienten vil.

Det er av stor betydning å få pasientens tillit fra første stund. Dette mener vi å kunne oppnå bl.a. ved å forsikre pasienten om følgende: At vi alltid er tilgjengelige, og at hans symptomer ikke skal tillates å komme så langt at de blir utholdelige. På denne måten kan vi lede pasienten bort fra det urealistiske håp om å bli frisk til det realistiske håp om å få tilfredsstillende hjelp når han måtte trenge det. Da vet pasienten at hans spørsmål vil bli tatt alvorlig, og da vil han heller ikke stille spørsmål han ikke ønsker å få svar på. Det har også vist seg at når pasienten vet at han kan ringe oss når han trenger det, ringes det ikke i utrengsmål.

En forenklet situasjon

Når det er klart at alle parter er innstilt på at pasienten skal være hjemme den siste tiden, opplever vi en forenkling av hele situasjonen.

Vårt hovedmål blir straks «bare» å holde smerter og andre plager borte, og å prøve å forstå og hjelpe pasienten i hans reaksjoner på den alvorlige forandring som forestår. En hovedfaktor i denne sammenheng er dybden av forholdet mellom pasient og familie og det behandlende team. Det er viktig at pasienten føler at han kan snakke med sine omsorgsgivere.

Omsorgen for den døende i hjemmesituasjonen er en teamoppgave. Det er en forutsetning at alle parter i teamet er velinformerte og grundige i sitt arbeid. Pleiehjelp både dag og natt kan være nødvendig fordi langvarig forstyrrelse av nattesøvnen for de pårørende ofte viser seg å være en av grunnene til at pasienten må gjeninnlegges i sykehus. Det er ofte en stedfortreder det er behov for. Til dette har vi i stor utstrekning kunnet bruke ikke fagutdannet pleiepersonale i vår omsorg, noe som har fungert meget godt.

Legebesøk i hjemmet er av uvurderlig betydning. Det er ikke alltid det

viktigste at legen kommer for å justere medisineringen, utføre spesielle prosedyrer eller for å si så meget. Det viktigste er ofte at legen stikker innom. Dette gir pasienten en egen trygghet samtidig som det gir ham en følelse av at legen bryr seg om ham personlig.

Det har vært gledelig å se i hvilken grad det har vært mulig å lindre pasientens symptomer. Dette har lyktes best i de tilfellene der vi har vært helt konsekvente med å hjelpe pasienten og familien til å venne seg til å ta medisiner til bestemte klokkeslett. Vår erfaring er at det har ikke pasienten helt klare retningslinjer her, slurves det ofte med medisininntak. Det er viktig med en nøye observasjon av virkning og bivirkning de første timer og dager etter at pasienten har fått et nytt medikament. Morfin-kloridmixtur hver 4. time, eventuelt i kombinasjon med andre medikamenter, har vist seg å være spesielt hensiktsmessig. Denne del av vår behandling har kanskje vært den mest tilfredsstillende. Vi mener absolutt at mange symptomlindrende medikamen-

ter ofte ikke får en fair sjanse fordi leger og sykepleiere ikke følger opp observasjonen nøye nok. Dreier det seg om smertelindring, er det ikke godt nok å regne med at pasienten har det bra, dersom vi ikke hører noe mer fra ham.

De pårørende og etterlatte

Når et familimedlem er død, vet vi at de sørgende ofte er opptatt av alt det de ikke fikk gjort. Dette viser seg å være mindre dominerende i de fleste tilfeller der pasienten fikk tilbringe den siste tiden hjemme. Det at de pårørende har fått tjene den avdøde på forskjellige måter, og at de har fått slite seg litt ut, er ofte en fin balsam midt i sorgen. Har man klart å få symptomene under kontroll, har det vært en stor lettelse for de pårørende både før og etter pasientens død.

For 77 av pasientene var de pårørende den primære omsorgsgiver. Av disse var 59 meget tilfredse med ordningen, og de ga spontant uttrykk for dette; 13 var fornøyde, mens pårørende til 3 pasienter uttalte seg hverken i den ene eller annen retning. Bare én mor var negativ til ordningen. Hun hadde en døende ung datter, som selv ville få dø hjemme. Legen støttet henne, mens moren hele tiden hadde vært imot det. Vi mangler opplysninger for én pasients vedkommende.

Generaliseringsverdi

Vi håper og tror at våre positive erfaringer ikke er spesielt tilpasset situasjonen i Oslo, men at lignende ordning bør kunne etableres mange steder i vårt land. Etter vår erfaring må følgende forhold være til stede dersom denne virksomheten skal kunne drives:

- 1) Ansvarshavende sykepleier må ha tilstrekkelig tid til kontakt med pasient, pårørende og lege og må ha interesse for og kunnskap om terminal behandling og omsorg.
- 2) Døgnvaktjeneste ved ansvarshavende sykepleiere opprettes.

- 3) Det må kunne settes opp ekstravakter når som helst under sykeomsorgsforløpet.
- 4) Pasienten må ha en fast lege, som er villig til å gå i sykebesøk og være rådgiver for sykepleierne.

Artikkelen er skrevet av Endre Førland, Ellen Hammersam og Laila Klausen. Den ble opprinnelig skrevet for Tidsskrift for Norsk Legeforening.

A/S NORSKE SHELL

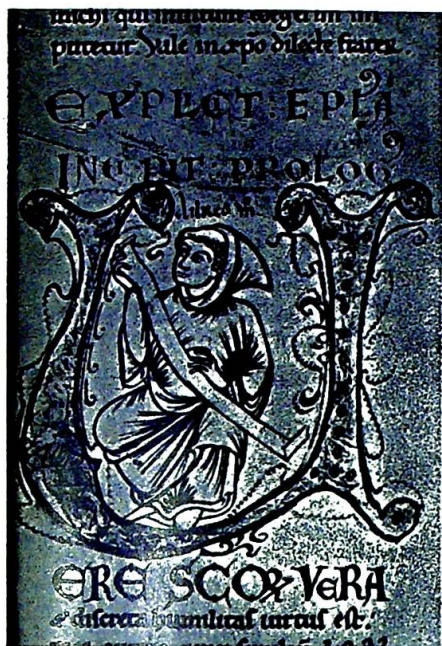
FYRINGSOLJE

**Leverandør til de fleste
katolske institusjoner
i Norge**

Ved bestilling av olje:

02-19-12 00 - Service 02-19 12 20

Kan vi glede oss til døden?

Det var en vinterkveld i Oslo for ikke lenge siden. I et lite selskap ble det i kveldens løp anledning til en samtale på tomannshånd med en mann som fortalte at han gledet seg, ja, gledet seg så veldig til å dø! Dette sa han med en så spontan og ekte glede i øynene at jeg ble sittende og se på ham med undring, for tross alt ... Dette var såvisst ingen gammel mann, ferdig med livet, nei, tvert i mot, et sunt og kraftig menneske med full arbeidsdag.

Han hadde fått — sa han videre — den store nåde å få skue inn i Helligdommen, og hadde opplevet lykksaligheten i det evige Lys. Likevel ville han gjerne leve så lenge Gud kunne bruke ham her, og nevnte også at hvis han ble syk og arbeidsufør, ville han vie seg til forbønnens tjeneste.

Dette ga meget å tenke på. Forbønnens tjeneste, slik som han sa det, ble ikke bare en resignert beskjefteigelse på de gamle dager, men snarere et arbeidsprogram. Det blir jo flere og flere gamle mennesker i store deler av verden. Hvis riktig mange av disse tok forbønnens tjeneste som en oppgave, nesten like alvorlig som de tidligere hadde tatt sine arbeidsoppgaver, hvem vet om de ikke kunne forandre verden lite grann til det bedre? Gud alene ville jo vite hvordan en slik åndelig kraft skulle disponeres. Men man kan i alle fall forestille seg den

positive atmosfære, det gode klima den ville skape i mange kretser. Og disse forbønnens apostler ville aldri bli arbeidsløse, det er nok å kaste et blikk på avisenes overskrifter, og alle kjenner visst nå familier i oppløsning, fortvilte unge, kort sagt, nok å ta for seg, én ting ad gangen for ikke å bli overveldet, og legge saken frem for Gud. Og dertil lovprisninger, personlige eller Davidsalmene for eks.!

Men tilbake til dette med døden og gleden. Det hører man sjelden om, og meget få får nok allerede mens de er her på jorden, åpenbart en visshet om det lyset, den kjærligheten som venter. Desto mer takknemlig blir man når disse få gir denne vissheten videre.

For en del år siden var det en utstilling i Kunstnerens Hus i Oslo av en kjent fransk maler. Foran særlig

et av maleriene samlet det seg mange tilskuere. Det var en skjønn farge-symfoni, non-figurativ som alle hans bilder. «Mon ami la mort» — Min venn døden, — hadde han kalt det.

Det er jo blitt slik nå særlig i vår nordiske kultur, at døden forjages, kamufleres, ja forties for mange, både unge og gamle. En svak forandring kan nok merkes. Men det er visst langt igjen bare til det å akseptere den som en naturlig og verdig avslutning på livet, for ikke å si å la den bli en inspirasjonskilde for livet på jorden, samt det håpet og den vissheten om det nye livet som Kristus har be-kjentgjort.

Snart kommer Påsken, det voldsomme historiske drama som samtidig er hvert enkelt menneskes drama. Først lidelsen, og så Gieden, Dødens og Livets glede.

Cris

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

Feiner/Vischer: En ny bog om troen, dansk, kr. 110,—.
Fåes også på tysk, Neues Glaubensbuch, kr. 91,50.
Teresa av Avila: Fullkomlighetens väg, kr. 52,—
—>— Den inre borgen, kr. 52,—.
Johannes av Korset: Själens dunkla natt, kr. 52,—.
—>— Andlig Sång, kr. 52,—.
—>— Bestigningen av berget Karmel, kr. 52,—.
Alf Härdelin: Kyrka, Gudstjänst, Sakrament, texter från
fornkyrka och medeltid, kr. 73,—.
—>— Vägledning, kristen spiritualitet under
1000 år, kr. 79,—.
St. Thomas Aquinas: Meditations & Readings for Lent, kr. 21,60.
Caryll Houselander: The Stations of the Cross, kr. 30,—.

GREGORIANSKE PLATER, Choeur des Moines de l'Abbaye
Saint-Pierre de Solesmes á kr. 60,—.

Jeudi-Saint, Messe et Repons.

Vendredi-Saint — Chant de la Passion, Adoration de la
Croix Les Vêpres du dimanche.

La Messe des Morts.

Requiem, 2 plater kr. 73,60.

Bach: Messe in H-Moll — Harnoncourt, 3 plater, kr. 174,—.

» Johannes-Passion, Harnoncourt, 3 plater, kr. 174,—.

» Matthäus-Passion, Harnoncourt, 4 plater, kr. 232,—.

Beethoven: Missa Solemnis — Kemperer, 2 plater, kr. 120,—.

» Missa Solemnis — Bernstein, 2 kassetter, kr. 120,—.

Händel: Der Messias — Colin Davis, 3 plater, kr. 120,—.

Verdi: Requiem — Carl Maria Giuliani, 2 plater, kr. 120,—.

Gesualdo da Venosa: Responsoria — Montserrat, 3 pl. kr. 180,—.

Telemann: Lukas-Passion, 2 plater, kr. 101,—.

Schütz: Auferstehungshistorie, kr. 58,—.

Vi har et stort utvalg i lys med påtrykte symboler, og hvite alter-
lys 40 cm. høye, diameter 4 cm.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48.

Åpent kl. 9—16, lørdager 9—14.

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

EDVARDSEN & NORHEIM A/S

Autorisert installatør

Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1

Telefon

(02) 33 36 24

33 55 25

Telegr.adr.:

Rustfriknut

GUDSTJENESTER I HELGENE		Dialog messe	Høy- messe
OSLO: <i>St. Olavs domkirke</i> Akersveien 1 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lörd.: sønd.: (eng)	19.00 9.30 19.00	— 11.00 —
<i>St. Hallvard kirke, Frans'skanerne,</i> Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35	11.00
<i>St. Dominikus kirke, Dominikanerne,</i> Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00 18.30	11.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell, Montebello,</i> Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell, Glads vei 23,</i> tlf. 21 23 55		9.00	11.00
<i>Lunden kloster, Øvre Lunden,</i> tlf. 212587			10.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke,</i> lörd.: Tyholmen, tlf. 22 209 sønd.: 8.00		18.30 8.00	11.00
BERGEN: <i>St. Pauls kirke,</i> lörd.: Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10 sønd.: 19.00		19.00 —	11.00
<i>Vår Frue Kirke, Helleveien</i> sønd.: 9.30		9.30	—
<i>Florida kapell, Nygaardsgt. 124</i>		19.00	—
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke,</i> lörd.: Cappellensgt. 1, tlf. 83 20 19 sønd.: 18.00		18.00 8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke,</i> Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke,</i> Kr'st'ian V's pl. 1, tlf. 81 168		9.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke,</i> lörd.: Torvg. 113, tlf. 23 751 sønd.: 18.00		18.00	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke,</i> Haraldsgt. 21, tlf. 23 195			11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke,</i> Vestergt. 5, tlf. 22 381		9.00	11.00
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke,</i> Kirkegt. 3, tlf. 24 225	lörd.: sønd.: 18.00	18.00	11.00
LILLEHAMMER: <i>Mariakirken,</i> lörd.: Wedemannsgate 3 A, tlf. 52 550 sønd.: 18.00		18.00	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke,</i> Romeriksgt. 2, tlf. 71 28 85		9.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell,</i> Ryggeveien 24, tlf. 51 038		—	17.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke,</i> Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: <i>Maria kirke,</i> 8.30 Nyeveien 17, tlf. 53 77 35 19.00		8.30 19.00	10.45
<i>Eikeli kirke, Veståsen 20,</i> tlf. 24 25 69		9.30	10.30
STAVANGER: <i>St. Svithuns kirke,</i> lörd.: Dronningens gt. 8, tlf. 25 534 sønd.: 17.00		17.00 8.30 9.30	11.00
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke,</i> Sandefordsgt. 1, tlf. 11 949			11.00
VOSS: <i>St. Olavs kapell</i> Finne, tlf. 12 510		Efter avtale	
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården, tlf. 21 214		8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital, Ila,</i> tlf. 21 670		6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke,</i> Flintegt. 5, tlf. 72 779			11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke og</i> <i>St. Eystens sykehus, Jernbanegt. 29</i>			11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke,</i> Parkveien 23, tlf. 51 467			11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke,</i> lörd.: Nørvesund, tlf. 37 558 sønd.: 17.00		17.00 8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke, Storgt.</i> 94. Sogneprestens tlf. 84 277	lörd.: sønd.: 18.00	18.00	11.00
<i>St. Elisabethsøstrene,</i> Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487	sønd.: 8.00	8.00	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke,</i> Hernesveien 22, tlf. 21 783		8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke,</i> Salsgt. 52, tlf. 11 447		19.00	11.00
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke,</i> lörd.: Skolegt. 4, tlf. 61 501 sønd.: 15.00		15.00	10.30
NARVIK: <i>Kristi Kongekirken,</i> Håreksgt. 82			18.30
SELFORS: <i>Vår Frelser's kirke,</i> Skipper Nilsensgt. 21, tlf. 52 072		Efter avtale	

Legmannsrådets vårmøte på Mariaholm kommer til å stå i fornyelsens tegn. Den 26. og 27. april avholdes det vanlige vårmøte for menighetsrådene utsendte representanter, og som tema har man valgt «Ny Livsstil — også for kristne». Man har planlagt en paneldebatt på lørdag ettermiddag, hvor man har bedt Reidar Aagaard fra «Fremtiden i våre hender» om å innlede. Man ønsker en bred innføring, slik det fortoner seg i den offentlige debatt, for å få en bakgrunn for vårmøtets arbeid med å klargjøre spesielt kristne aspekter av problematikken og herav følgende oppgaver/utfordringer.

Sognepresten ved St. Pauls kirke i Bergen har fått den gode idé å holde åpne hyggeaftener i prestegården. Idéen er jo ikke ny, men den er pastoral, og i sannhet GOD! — Det har gang på gang vist seg, at der hvor det er personlig kontakt mellom presten og menigheten, der hvor man kan rekke hverandre hånden over en kopp kaffe og en pipe tobakk, der kan svært mye lykkes. Det viser seg da også, så vidt det vites, at initiativet med å samle menighetens medlemmer uformelt (selvom det skjer i puljer) har vært en suksess i Bergen. — Kanskje andre kunne få det til også? Variasjon i gudstjenesten. Det trengs kanskje flere steder? Et passende ledd man i hvert tilfelle kan gjøre nokså «variabel» er forbønnene. Forbønnene bør (må) ikke være prestens sak/produkt. En ny komité eller gruppe her løser ingen problemer, men prestene kan i langt større utstrekning be andre om å lage/fremføre forbønnene. En kan også engasjere de som alt er involvert (ministranter, lektorer, kirkevakt etc.). Det er også forslag om en boks bak i kirken for bønneintensjoner.

NYE FRANSISKANERE. De to norske fransiskanernoviser, Knut Ruyter og Bjarne Falkanger, har begge avlagt de første løfter og begynt sine filosofiske studier hos fransiskanerne i USA.

BISKOP STENGER KIRKER i Filippinene. Alle de 23 kirker i biskop A. Høbbas bispeddømme Catarman i Filippinene ble stengt den 23. januar. Kirkene forblir stengte inntil den arresterte pastor Cardenas, lederen for bispeddømmets kommisjon «Justitia et Pax», blir løslatt.

(Se 4/170180)

SOWETO-BISKOP TIL OSLO I APRIL

Den svarte biskop Manas Buthelezi bosatt i bydelen Soweto i Johannesburg i Sør-Afrika kommer til Norge noen dager rundt 25. april.

Kjent som en aktiv og klartalende motstander av raseskillepolitikken i Sør-Afrika skal han rimelig nok besøke kollega Gunnar Lislerud i Fredrikstad uansett person i Sør-Afrika. Men hovedgrunnen til at Buthelezi kommer til landet er en åpen konferanse for teologer og andre interesserte i Oslo 25. april i anledning av Den augsburgske bekjennelses 450-årsjubileum. Arrangør er Norsk teologisk nemnd, en komité under Mellomkirkelig råd for den norske kirke. Sammen med andre utenlandske innledere, og de norske professorene Leiv Aalen og Inge Lønning, skal biskop Buthelezi snakke om denne lutherdommen: grunnlov «i en ny situasjon — hjemmets og ute». Påmelding sendes NTN, Mellomkirkelig råd, Underhaugsvn. 15, Oslo innen 15. mars. Konferansen — med måltider og forberedelsesmaterieell, fra 0930 til 1900 — koster 125 kroner.

Legmannsrådet har invitert representanter for menighetene i Oslo-området til et møte på Enerhaugen den 17. mars hvor man vil forsøke å informere hverandre og inspirere til fortsatt arbeid eventuelle grupper rundt om i menighetene. Emnet er tatt fra det siste møtet på Mariaholm, og er sterkt konsentrert om familien og dens situasjon i dagens samfunn.

ERKEBISPEDØMMET i Westminster økonomi bedre. Da G. B. Hume ble erkebiskop i Westminster (Nord-London) var bispeddømmets økonomi katastrofal. Men hans aksjon for å bedre finansene har vært vellykket. Det årlige underskudd har nå sunket fra nesten 9 millioner kr til under 900.000 kr. Det samlede underskudd er nå på 53 mill. kr. Den største utgiftspost er de katolske skoler. (KNA)

Vi er et katolsk forlovet par som gjerne vil gifte oss. Vi trenger bare et sted å bo i Oslo-området og håper at noen kan hjelpe oss. Hun er førskolelærer og han er ferdig økonom til sommeren. Sikre betalere. Anne-Lise Johnsen og Morten Müller (henvendelse tlf. 26 78 24 etter kl. 15.00).

OLSOK 1980

Olsok-komiteen arbeider hardt for å forberede festlighetene den 29. juli på Stiklestad. Allerede nå foreligger programmet og det antydes med forbehold at deltagerprisen kommer til å ligge på ca. 70 kr. pro persona pr. døgn. Det haster med tilmelding, især hvis man ønsker hotellplass i Trondheim. Henvendelse angående dette bør skje omgående til Olsok-komiteen, Prinsensgt. 2a2, 7000 Trondheim.

Lørdag, den 26. juli 1980:

Om ettermiddagen i menighetslokalet til St. Olavs kirke «Åpent Hus».

1700 Søndagsmesse

1830 Olsokforedrag i Erkebisppegården

2000 Konsert i Erkebisppegården
Joculatores Upsalienses».

Søndag, den 27. juli 1980:

0930 Fromesse

1100 Økumenisk gudstjeneste i
Nidarosdomen

1400 Festmiddag på Prinsen Hotell

1800 Høymesse i St. Olavs kirke

2000 «Lilja» med musikk av Ludvig
Nielsen i Domkirken.

Mandag, den 28. juli 1980:

0830 Bussavgang til St. Mikael på
Stein (Bynesetkirke)

0930 Messe med etterfølgende frokost
i det grønne.

Fotvandring gjennom Bymarka
til Trondheim. (Mulighet for
busskjøring tilbake.)

1500 Middag på Lian Restaurant

1830 Omvisning i Domkirken.

Tirsdag, den 29. juli 1980:

1000 Bussavgang til Stiklestad

1130 Kaffestopp i Levanger

1245 Prosesjon til Stiklestad

1300 Messe på Stiklestad

1600 Olavsvesper

1800 «Spelet om Heilag Olav».

For de som måtte ønske det begynner samlingsdager på Sund folkehøgskole på tirsdag (29/7) kveld og avsluttes fredag tidlig. Parallelt med Olavsfeiringen blir det arrangert en nordisk ungdomsleir med fotvalfart fra Tautra til Stiklestad.

Hvis interessen er stor nok holdes det et historisk seminar om Hellig Olav og hans tid. Seminaret avsluttes lørdag 26/7.

Protestantisk kloster i Norge

Til våren vil De evangeliske maria-søstre (Die Evangelische Maria-Schwestern) som har sitt moderhus i Darmstadt, åpne sitt nordiske senter her. Ordenen har leiet det tidligere ungdomsherberge Svanberg ved Arneberg, Solør, nordøst for Oslo.

Umiskjennelig vekst og ønsker fra flere land har ført til at søstrene har besluttet å desentralisere sitt arbeid. Det meste av ordenens virksomhet har inntil nå blitt dirigert fra moderhuset i Darmstadt. Det har i elleve år vært en liten nordisk kommunitet i Danmark, og to søstre derfra vil nå reise til Norge. Resten av kommuniteten i Svanberg vil bestå av svenske og norske søstre.

Moderhuset understreker, at den nye kommunitet ikke er tenkt som et kristent konkurranseforetagende i konflikt med de i Skandinavia allerede eksisterende organisasjoner. Søstrenes kall er å arbeide innenfor ram-

mene av de luthersk evangeliske kirker i Skandinavia akkurat på samme måte som de gjør i Tyskland. — Deres virksomhet har dog allerede satt sine spor her, idet bøkene til Moder Basilea Schlink har blitt lest av mange.

En stor del av ideen bak Mariasøstrenes Orden er å være med for å bygge broer mellom tidligere fiender fra Den annen verdenskrig.

Kirkeaktuelt

300 KIRKER BESATT i El Salvador. Fra den 20. til den 22. januar ble katedralen i San Salvador og 300 andre kirker i El Salvador okkupert av demonstranter som støttet arbeiderne og bondene i deres sosiale, politiske og økonomiske krav. San Salvadors erkebiskop, Oscar Arnulfo Romero, kritiserte samtidig sikkerhetsstyrkenes «urettferdigheter» under aksjoner i landets nordlige deler. Samtidig krevde han at regimemotstanderne omgående skulle løslate den sør-afrikanske ambassadør, som de har bortført. (KNA — jfr. 10/250180)

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen & Sønner
Ullevålsvn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

Vi kommer i konferanse

Ordner alt

Egen parkeringsplass

Større forsvar – færre arbeidsplasser

Man skaper ikke nye arbeidsplasser ved å bevilge mer til militærvesenet. Tvert i mot: Jo flere penger til forsvaret, jo flere jobber går tapt. Det er den amerikanske admiralen Gene La Roque som hevder dette, og han får støtte fra en rekke forskere. Foran FN's nedrustningsuke (24–30. oktober) kommer også FN-bladet «Development Forum» med en artikkel som hevder at en omlegging fra militær til sivil produksjon ikke lenger er bare et moralsk spørsmål, men en økonomisk nødvendighet.

Den pensjonerte admiral La Roque er overbevist om at amerikansk næringsliv taper sterkt fordi kapital, talenter og forskning settes inn i våpenindustrien. Når det gjelder å skape arbeidsplasser, er denne typen industri blant de minst effektive, sier han.

Militæret og arbeidsplassene

Myten om at militærutgifter er bra for landet fordi de skaper arbeidsplasser, oppstod i 1941. Da kastet USA enorme pengemidler og mannskaper inn i krigsproduksjonen. Millioner av mennesker som ellers ville vært arbeidsløse, fikk jobb. Men sannsynligheten taler for at om det *ikke* hadde vært en krigssituasjon og de samme beløp ble brukt, ville enda flere fått jobb.

Professor Bruce Russett ved Yale-universitetet har forsøkt å anslå hvordan pengene ville blitt brukt dersom forsvarsbudsjettet ikke fantes. Han kom fram til at seksti prosent av alle amerikanere lever i stater som mister arbeidsplasser hver gang forsvarsbudsjettet går opp. Hver eneste større industristat unntatt Texas og California taper flere arbeidsplasser enn de tjener.

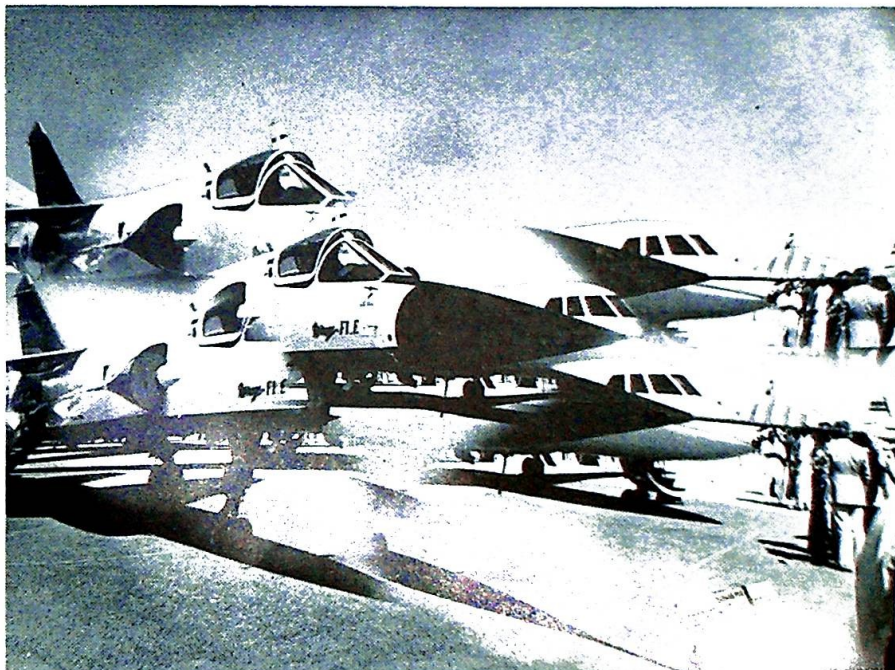
Hvis en milliard dollar ble overført fra militær til sivil industri, ville

14 000 flere jobber bli skapt. Hvis en milliard dollar ble brukt innen service-næringer (lærere, politi, brannmenn) ville 30.000 flere jobber bli skapt enn hvis forsvaret fikk beholde milliarder.

De to fagforbundene i USA som or-

industrien kan ikke basere seg bare på innenlandske markeder — og de utenlandske vil bli stadig mer usikre.

Dr. Rana skriver i siste «Development Forum»: Forsvarsindustriene lider allerede under overkapasitet, for mange ansatte og teknologisk etter-

ganiserer flertallet av ansatte i militærindustrien, UAW og IAM, oppfordrer regjeringen til å planlegge overgang fra militær til sivil produksjon. UAW har også lagt fram en konkret plan for en slik overgang.

Profitt — ikke moral?

Vi vet jo at det er uhyre vanskelig å få noen land til å gå med på en omlegging fra militær til sivil produksjon. Både forsvarsargumenter og redsel for økt inflasjon blir trukket fram. Men presset for å få til en omlegging blir stadig større, hevder Dr. Swadesh Rana ved Institutt for forsvarsstudier i New Dehli. Han mener at en omlegging vil tvinge seg fram av rent økonomiske grunner. Militær-

slep. Mulighetene til å produsere sivile varianter av de høyteknologiske militære produktene er dårlige. En vanlig måte å kutte ned produksjonsomkostninger på, er å utvide kapasiteten. Men konkurransedyktige priser betyr ikke større etterspørsel etter militær-produkter. I de industrialiserte land ønsker man høyere utviklede våpensystemer, ikke større antall. Teknologiske nyvinninger, planlagt mange år i forveien, er av og til forledet før de forlater tegnebrettet.

Jo høyere det teknologiske nivået er når det gjelder nye våpensystemer, jo mer kapital krever produksjonen. Arbeidsledighet innen denne bransjen skjer dermed både som en følge av overkapasitet og kapital-intensive nyvinninger.

Kundene forlanger teknologi

Hjemmemarkedet i Sverige var for lite til å sikre full produksjon av flyet «Viggen». Men eksportmulighetene gikk tapt, delvis på grunn av at sven-skene var uvillige til å overføre tek-nologien (produksjonshemmelighete-ne) sammen med salgskontraktene. Dette er ett eksempel på en utvikling som blir mer og mer tydelig: I den tredje verden går utviklingen i ret-ning av sjølberging, også når det gjel-der våpen.

Mer enn 95 prosent av våpenkun-dene i u-landene stolte inntil for kort tid siden utelukkende på importerte våpen. (De kjøper våpen for 70 mil-liarder kroner pr. år.) Både for Stor-britannia og Frankrike økte våpen-eksporten fra 24 til 34 prosent av den totale eksporten mellom 1965 og 1975. Våpenhandelen utgjør åtte prosent av verdens totale handel.

Men uavhengige våpenindustrier vokser nå fram i tre av de viktigste områdene: Midt-Østen, Latin-Amerika

og Sør-Asia. Araberne ønsker å in-vestere i teknologi. Det samme skjer både i Brasil og Argentina, som begge eksporterer våpen til andre land i sin verdensdel.

I Asia ser man samme utvikling i India, som nå produserer nok lette våpen til eget forbruk. India insiste-rer nå på at import av tyngre og kom-pliserte våpensystemer skal gå hånd i hånd med overføring av teknologien som skal til for å produsere dem.

Situasjonen er dermed, at våpen-produsentene nå må begynne å ta stilling til om de vil nekte å overføre teknologien, og dermed miste mar-kedet omgående — eller om de vil overføre teknologien og miste marke-det litt senere, når kjøperne selv be-gynner å produsere. Den utviklingen som nå er i gang, øker presset på våpenprodusentene for å legge om til sivil produksjon.

FN-Sambandets Artikkeltjeneste

Den katolske menighet i Bergen har påtatt seg en aksjon til fordel for fattige barn i Malloco i Chile. En gruppe menighetsmedlemmer har i noen tid samlet inn penger til spise-stedet Comedor Infantil Ecumenic i Malloco.

Det er pinsevekkene på stedet, som står for arrangementet, hvor fattige barn får tre næringsrike måltider pr. dag. Foretagendet drives etter prin-sippet hjelp til selvhjelp, idet mødre og barn er aktivt engasjert i arbei-det, likesom mødrene er med og dri-ver en butikk for brukte klær, hvis overskudd totalt går til denne virk-somhet. I den anledning holdt St. Pauls Menighet en selskapsaften den 2. februar i kirkens krypt. Program-met var Whist-Drive & Dance! — Hva det så innebærer. Overskuddet av billettprisen, kr. 20,— pro persona, er imidlertid oversendt våre evange-liske brødre i Sydamerika.

MORDTRUSLER MOT GUATEMALAS jesuitter. En organisasjon som kaller seg «Den hemmelige antikommunistiske ar-me» (ESA) har stemplet alle Guatema-las jesuittprester som kommunister og truet med å drepe dem. Den har også oppfordret regjeringen til å utvise alle utenlandske jesuitter.

Regjeringen på sin side beskylder je-suittordenen for å være «agenter som står i forbindelse med fiender som opere-rer fra utlandet for å fremme marxistisk undergraving».

(KNA — bakgrunn: se 9/250180)

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

ST. OLAV

Katolsk tidsskrift for
religion og kultur

Medarbeidere:

Svend Aage Rasmussen,
ansv.

Claes Tande
Aage Hauken, O.P.
Chr. Boe Astrup
Ester Mikalsen

Redaksjonens adresse:

Akersveien 5, Oslo 1.
Redaktøren treffes best tors-
dager kl. 9—10, tlf. 20 72 48,
(privat 032/53 373).

Ekspedisjon:

Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16,
lørdag 9—14. Tlf. 20 72 48.

Abonnement (direkte eller
gjennom postkontorene).
Kr. 85,— pr. år.
For halvår kr. 45,—.
Utlandet utenfor Skandinavia
kr. 100,— pr. år.
Annonser 10 dager før
utgivelsesdagen.
24 numre årlig.
Postgiro 20 46 480